

Consensus bereikt over Internationale Balie

Op een conferentie in Montréal werd de internationale balie (ICB) in de grondverf gezet.* In de week dat de Eerste Kamer akkoord ging met de uitvoerings- en aanpassingswet Internationale Strafhof, zodat het tribunaal formeel op 1 juli aanstaande van start kan gaan, spraken we met mr. J.H. Brouwer en mr. J. Sjöcrona. Beide conferentiedeelnemers vertellen na terugkeer over de keuzes die zijn gemaakt. Jhr. mr. M. Wladimiroff, als amicus curus verbonden aan het Joegoslavië-tribunaal, weet dat de hele onderneming alleen kan slagen met de houding: 'Vergeet je eigen systeem, dat is goed voor thuis, bij de rechtbank om de hoek.'

Michel Knapen
journalist

Een week voor zijn reis naar Montréal strijden bij mr. Jeroen Brouwer, waarnemend deken van de Nederlandse Orde van Advocaten hoge verwachtingen en realiteitszin nog om voorrang. Het leggen van de fundamenten van een internationale balie van advocaten (*International Criminal Bar*, ICB), die binnen het Haagse Internationale Strafhof (ICC) moet gaan functioneren, staat op de agenda. 'Het is een hele kunst om advocaten uit verschillende landen, met verschillende talen en werkend in verschillende rechtssystemen bij elkaar te brengen. Common law, het continentale systeem, islamitische en de "overige" rechtssystemen – probeer ze maar eens achter één tafel te krijgen.'

Ook advocaat mr. Jan Sjöcrona (lid van de Adviescommissie Strafrecht van de NOvA) pakt de ochtend voordat hij zijn vlucht naar Montréal neemt zijn koffers met de nodige reserves. 'Zonder enorm hooggespannen verwachtingen' gaat hij deelnemen aan de conferentie, en verwacht dat er 'weinig geconcretiseerd' zal worden. 'Er zullen 400 deelnemers zijn, allemaal advocaten en juristen met hun eigenwijze karaktertrekken.' Sjöcrona was voorzitter

van het Voorbereidingscomité (zie het vorige nummer van dit blad).

Wie er in Montréal door 'andere bezigheden' niet bij zal zijn, is mr. Mischa Wladimiroff, één van de *amici curae* van het Joegoslavië-tribunaal. 'Terwijl het toch mijn kind is dat in Montréal wordt gebaard', zegt hij. Nadat in 1998 het Verdrag van Rome werd ondertekend én toen bleek dat 'ze ons advocaten in het statuut waren vergeten' (Wladimiroff), houdt hij zich bezig met de instelling van een internationale balie. Over de aanstaande conferentie: 'Als iedereen daar zijn eigen systeem beter vindt dan dat van een ander, dat is er een groot probleem. Vergeet je eigen systeem, dat is goed voor thuis, bij de rechtbank om de hoek.'

Kritische massa

De noodzakelijke komst van de ICB staat volgens Brouwer los van een belangrijk principe: de vrije keuze van de raadsman. Wil een verdachte die terechtstaat voor het ICC zijn eigen raadsman meenemen – omdat deze zijn taal spreekt of eenzelfde culturele achtergrond heeft – dan kan dat. Of hij lid is van de internationale balie van advocaten doet er niet toe.

Maar waarom is het dan nodig dat de advocaten zich in de ICB verenigen? Brouwer: 'Deze groep moet zodanig worden dat het een kritische massa vormt die een relevante gesprekspartner is tegenover het Strafhof en tegenover de *prosecutors*. Het is

'Omdat de ICB behalve individuele advocaten ook nationale balies als leden zal kennen, beschikt ze over meer financiële slagkracht, al wordt homogeen beleid dan moeilijker'

Het Internationale Strafhof zal vanaf 2007 gevestigd zijn op de plek van de huidige Alexanderkazerne in Den Haag; de locatie vanaf begin 2003, wanneer het hof operationeel wordt, is nog voorwerp van onderhandeling

de logische derde pijler, naast de rechtsprekende en de vervolgende.’

Wie spreekt van een ‘balie’, zal dit begrip eerst moeten definiëren. Want niet in alle jurisdicties heeft het eenzelfde betekenis, reageert Wladimiroff. ‘Is het een semi-overheidsorgaan zoals in Nederland, met veel zelfstandigheid? Is het een administratief orgaan? Een medewetgever? Het is lastig een modus te vinden waarin iedereen iets vindt wat hij belangrijk acht.’

Is deze discussie nog niet gevoerd, dan is het ook lastig uit te maken wie lid kan worden. De ICB als een instantie van en voor advocaten kent de nodige beperkingen. Sjöcrona: ‘De ICB heeft pas slagkracht met voldoende fondsen. Het is onmogelijk dat te bereiken met alleen lidmaatschapsgelden van advocaten. We hebben geldschietters nodig, bijvoorbeeld de internationale balies. Die moeten, uit pragmatische overwegingen, ook lid kunnen worden.’

Naast het lidmaatschap van individuele advocaten en nationale balies nemen de NGO's een bijzondere positie in. Brouwer: ‘Neem *Advocats Sans Frontiers* en de *National Association of Criminal Defense Lawyers*. Zijn dat NGO's of een soort balie?’ Sjöcrona stelt de vraag of *university professors* lid zouden moeten worden, zoals door anderen is geopperd. ‘Procestechiek, strategie, het optreden ter zitting, het is allemaal een vak apart. Het schrijven van noten onder een arrest in de *NJ* is toch iets anders dan de *law in action*.’

Weeffout

Het lidmaatschap is nauw gerelateerd aan stemrechten en bestuurlijke bevoegdheden. Brouwer: ‘De leden – individuen, balies en NGO's – vormen de *general assembly*. Er is een model voorgesteld waarin elk der drie poten een aantal bestuursleden kiest in een *executive committee*. De opvatting van de bars is nu dat zij hierin de meerderheid moeten krijgen, omdat ze de grootste massa vertegenwoordigen. En omdat ze beter dan individuele leden in staat zouden zijn de continuïteit van de ICB te bewaken.’

Ook voor Sjöcrona wordt het agenda-punt ‘bestuur’ een lastig onderdeel. ‘Welke stemverhoudingen laat je van doorslaggevende betekenis zijn voor welk type beslissingen? De *International Association of Prosecutors* is een organisatie van natuurlijke personen én rechtspersonen. In het vliegtuig naar Canada ga ik me maar eens verdiepen in hun reglement. We moeten als advocaten natuurlijk het wiel niet opnieuw willen uitvinden.’

Naast het bestuur wordt de financiering nog een heikel thema. ‘Normaal functioneert een balie in een statelijke jurisdictie’, zegt Wladimiroff, ‘en komt de funding uit de geledingen binnen die staat. Het ICC heeft geen staat achter zich. Dat is een weeffout van Rome geweest. Dus moet je een apart budgettair systeem opzetten en de vraag is wie dat gaat betalen.’ Als het aan de waarnemend deken Brouwer ligt betalen de

leden een bijdrage naar draagkracht. Maar daarnaast moeten ook externe financiers worden gezocht.

Amalgam van procesrecht

Een van de belangrijke functies die de ICB zal moeten realiseren betreft de opleiding van de advocaten die er komen pleiten. ‘Advocaten moeten worden doorkneed in het procesrecht en het materiële recht van de internationale strafrechtspraak’, zegt Sjöcrona. ‘Wat in Den Haag gaat gebeuren is nogal afwijkend van datgene waarmee we dagelijks werken. De grondhouding van de bejegening van getuigen en de scherpte van de vraagstelling is geheel anders. Het is een mix van common law en continentaal recht, wat voor veel advocaten soms onbegrijpelijk zal zijn. Het is een amalgam van procesrecht. Daarvoor moet je trainingen organiseren, bijvoorbeeld op het terrein van *cross examination*.’

En dan is daar nog de Nederlandse Orde van Advocaten, als balie van het gastland. ‘Faciliterend’ – zo omschrijft Brouwer de rol van de Orde. Bijeenkomsten organiseren, initiatieven ontplooiën voor bijvoorbeeld scholingsprogramma's.

Noten

* Zie ook het vorige nummer – *Advocatenblad* 2002-12, van 14 juni jl. – over de voorbereidende bijeenkomst in Den Haag.

Na Montréal

‘Er is vertrouwen in de Nederlandse Orde’

J.H. Brouwer: ‘In Montréal is unaniem een resolutie aangenomen die de oprichting van de ICB uitspreekt. De ICB zal naar Nederlands recht in Den Haag worden opgericht en daarin spreekt ook vertrouwen in de Nederlands Orde. En over belangrijke zaken is consensus bereikt. Het lidmaatschap staat open voor individuele advocaten, nationale balies, internationale organisaties van advocaten en NGO's. In het bestuur krijgen de balies van de *Bars and law societies* 21 zetels, en de individuele advocaten en de internationale organisaties elk 7 zetels. Het stemrecht is daaraan gekoppeld. In het bestuur zitten verder 7 afgevaardigden van NGO's met een mensenrechtenperspectief – zoals Amnesty – maar deze krijgen een raadgevende stem. Dat de bars een meerderheidspositie innemen lijkt me goed. Dat is nodig voor de continuïteit en voor het kapitaal.’

‘ICB moet geen politiek instrument worden’

J.M. Sjöcrona: ‘Of ik tevreden ben over Montréal? Er viel niet meer uit te slepen. Tijdens het Haagse seminar hoopte ik aanvankelijk dat de ICB een balie zou worden in de klassieke zin, dus met alleen advocaten-leden. Dat bleek geen haalbare optie. Ik ben realist genoeg om te zien dat wat er nu is uitgekomen misschien zelfs wel beter zal kunnen functioneren. Nu we namelijk ook organisaties van advocaten achter ons krijgen, beschikt de ICB als orgaan dat moet opkomen voor de belangen van advocaten over meer, ook financiële, slagkracht. Door de uiteenlopende soort leden – individuen en organisaties – zal het wel nog een heel karwei worden een homogeen beleid te ontwikkelen. Ik hoop dat daarbij de belangen van de advocaten die bij het ICC optreden het niet zullen hoeven afleggen tegen institutionele, wellicht meer politiek getinte belangen van de leden-organisaties.’